

Lausunto koskien työryhmämietintöä hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamiseksi

8889/00.04.00/2025

Kaupunginhallitus 03.03.2025 § 63

Valmistelija: apulaiskaupunginjohtaja Tuukka Forsell, puh. 020 615 9333, tuukka.forsell(at)kouvola.fi

Yhteenveto

Kehittämispäällikkö yhdessä apulaiskaupunginjohtajan sekä toimialojen ja in house-yhtiöiden asiantuntijoiden kanssa on valmistellut Kouvolan kaupungin lausunnon työryhmämietintöön hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamiseksi. Hallintosäännön 23.1 §:n 9 kohdan mukaan Kouvolan kaupungin lausunnon hyväksyy kaupunginhallitus. Hallintosäännön 23.1 §:n 9 kohdan mukaan lautakunnan ja toimialallaan kaupunginhallituksen yleisenä tehtävänä on suunnitella, kehittää, ohjata ja valvoa vastuualueensa palveluja sekä edustaa kaupunkia ja käyttää sen puhevaltaa toimialaansa kuuluvissa asioissa. Päätösvalta kuuluu asiassa siten kaupunginhallitukselle.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 20. päivänä helmikuuta 2024 työryhmän valmistelemaan hankintalainsäädännön muutoksia pääministeri Petteri Orpon hallituksen hankintalakiin liittyvien hallitusohjelmakirjausten mukaisesti. Työryhmä päätti työnsä 30.11.2024 ja luovutti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksensa työ- ja elinkeinoministeriölle tammikuussa 2025.

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta.

Lausunnot tulee toimittaa viimeistään 11.3.2025 lausuntopalvelu.fi:n kautta. Lausuntopalaute on muun ohella myös tärkeä osa varsinaisen hallituksen esityksen valmisteluun kuuluvaa vaikutusarviointia. Lausuntoa pyydetään erityisesti hankintojen valmistelusta ja sidosyksiköiden käytön rajoituksesta sekä niitä koskevien muutosehdotusten vaikutuksista.

Lausunto työryhmämietintöön hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamiseksi

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on useita hankintalakiin liittyviä kirjauksia. Hallitusohjelman jaksossa 6.2 Reilumman kilpailun Suomi todetaan, että hallitus tavoittelee keskipitkällä aikavälillä julkisista hankinnoista merkittävää kustannussäästöä turvatakseen laadukkaat palvelut. Työryhmän toimesta on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa julkisten hankintojen tehokkuutta ja kustannussäästöjä sekä turvata laadukkaat julkiset palvelut. Hankintalakia uudistetaan muun muassa edistämällä markkinakartoitusta ja hankinnan huolellista valmistelua. Hallitusohjelman mukaisesti ehdotuksessa esitetään sidosyksiköiden käytön rajoittamista hankintojen toteuttamisessa asettamalla sidosyksikön omistukselle yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusosuutta koskeva vaatimus (10 prosenttia). Esityksellä pyritään lisäämään erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuuksia julkisiin tarjouskilpailuihin sekä parannetaan hankintojen vastuullisuutta ja edistetään huoltovarmuuden ja turvallisuuden toteutumista myös sopimuskauden aikana. Ehdotuksella parannetaan myös hankintojen valvontaa.

Hallitusohjelmakirjausten toteuttamisen lisäksi mietinnössä esitetään tehtäväksi hankintalakiin ja erityisalojen hankintalakiin sekä rikosrekisterilakiin eräitä säädöshuoltoon liittyviä muita muutoksia. Lait on tarkoitettu tulevan voimaan 1.1.2026.

Kouvolan kaupungin lausunnon mukaan tavoitteet parantaa julkisten hankintojen tehokkuutta ja kustannussäästöjä sekä turvata laadukkaat julkiset palvelut ja saavuttaa julkisten hankintojen tehostamisella merkittäviä kustannussäästöjä eivät toteudu. Lausuttavana oleva lakiesitys johtaisi toteutuessaan monelta osin päinvastaisiin lopputuloksiin. Esityksen vaikutustenarviointi on vähintäänkin puutteellinen. Esitetyllä sidosyksikkösääntelyn muutoksella ei edistetä hallitusohjelmassa tavoiteltuja merkittäviä kustannussäästöjä julkisten hankintojen tehostamisella. Etenkin sidosyksiköiden omistuksen kategorinen ja tiukkalinjainen rajaus rikkoo toimivia yhteistyömalleja ja kasvattaa tutkitusti julkisen talouden kustannuksia. 10 %:n vähimmäisomistuksesta aiheutuu pakon edessä tehtävien yritysjärjestelyjen ja hätäisesti markkinapuutostilanteessa tehtyjen kilpailutusten takia erittäin merkittäviä taloudellisia tappioita. Uudistus aiheuttaa valtavat kustannukset, häiriöt toimintaan ja uhkaa etenkin pienten kuntien toimintakykyä.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) on selvityksessään tuonut selkeästi esiin, että työryhmän ehdotuksen mukainen sidosyksikkösääntelyn muutos nostaisi julkisen sektorin kustannuksia. Esitetyn mukainen omistusosuuden vähimmäisvaatimus, etenkin ilman lainsäädäntöön kirjattuja poikkeuksia, vaarantaa julkisen talouden kestävyysnäkökulmasta aiheutuvien merkittävien lisäkustannusten vuoksi. KKV tuo näkemyksensä kymmenen prosentin omistusrajoitukseen liittyvistä haasteista painokkaasti esiin myös työryhmän mietintöön jättämässään eriyvässä mielipiteessä.

Kouvolan kaupungin lausunnossa todetaan, että Suomen ja Euroopan turvallisuustilanne on haastava. Erityisesti nyt tarvitaan suomalaisia laajoja julkisia palveluja, jotka turvaavat huoltovarmuuden ja ylläpitävät valmiutta. In house-yhtiöt ovat Suomessa yhteiskunnallisia yrityksiä, jotka tuottavat räätälöityjä palveluja kunnille. In house-yhtiöiden ensisijainen tehtävä ei ole voiton tuottaminen. Yksityisen yrityksen ensisijainen tehtävä sen sijaan on tuottaa omistajilleen voittoa osakeyhtiölain mukaisesti. Esitetty hankintalain uudistaminen ajaisi in house-yhtiöiden tuottamat tärkeät palvelut pakolla markkinoille. Markkinoilla ei ole varaa tuottaa palveluja kriisien aikana. Julkisten palvelujen vahvuus ja laajuus ovat yhtä kuin Suomen turvallisuus.

Esitetty muutos rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopumiseen on kannatettava. Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Liitteenä on hyväksyttäväksi esitettävä *Kouvolan kaupungin lausunto työryhmämietintöön hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamiseksi.*

Lisätietoja: apulaiskaupunginjohtaja Tuukka Forsell, puh. 020 615 9333, tuukka.forsell(at)kouvola.fi ja kehittämispäällikkö Karoliina Kanerva, puh. 020 615 7124, karoliina.kanerva(at)kouvola.fi

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallitus päättää antaa liitteenä olevan Kouvolan kaupungin lausunnon työryhmämietintöön hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamiseksi.

Kaupunginhallituksen päätös:

Kaupunginhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.
